

Granskning av stadsbyggnadsnämnden

– verksamhetsåret 2024

2025-04-08

Missiv till stadsbyggnadsnämnden

Revisorerna har avslutat granskningen av nämnden avseende verksamhetsåret 2024. All granskning som har genomförts i nämnden under året presenteras i denna revisionsredogörelse. Av redogörelsen framgår de sakkunnigas iakttagelser och bedömningar.

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnden ansvarar också för att den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorernas uppdrag är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskning som har genomförts i nämnden under året presenteras i denna revisionsredogörelse. Av redogörelsen framgår de sakkunnigas iakttagelser och bedömningar.

Vi, förtroendevalda revisorer, hänvisar till de sakkunnigas redogörelse som grund för vårt uttalande till kommunfullmäktige. Vi ställer oss bakom de sakkunnigas bedömningar och rekommendationer som framgår av denna redogörelse.

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att nämndens interna kontroll i huvudsak har varit tillräcklig. Samtidigt visar granskningen på brister som behöver åtgärdas.

Vi har noterat att flera ledamöter under året valt att inte delta i nämndens beslut. Kommunallagen ger en ledamot rätten att avstå från att delta i en omröstning eller i ett beslut. Att avstå från att delta i beslut fråntar dock inte ledamoten ansvaret för nämndens uppdrag. Det kan därför ifrågasättas om en ledamot som konsekvent avstår från att delta i beslutet lever upp till det ansvar som följer med nämnduppdraget. Utgångspunkten måste vara att utnyttja denna möjlighet mycket sparsamt. Vi vill betona att det från en demokratisk synpunkt är viktigt att ledamöterna deltar i beslutsfattandet.

Följande rekommendationer lämnas:

Nämnden rekommenderas att vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera kösituationen när det gäller tillsynsärenden.

Nämnden rekommenderas att vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera kösituationen när det gäller bostadsanpassningsbidrag.

Nämnden rekommenderas att se till att processen för bostadsanpassningsbidrag ses över så att såväl den interna kontrollen som rättssäkerheten säkerställs.

Nämnden rekommenderas att kartlägga vilka digitaliseringsprojekt som pågår inom nämndens verksamhet samt de totala kostnaderna för dessa projekt.

Nämnden rekommenderas att konkretisera utbyggnadsplaneringen för högvattenskydd.

Nämnden rekommenderas att stärka uppföljningen av att högvattenskyddsarbetet håller den takt som krävs för att nå målet om högvattenskydd på plats år 2040.

Nämnden rekommenderas att utveckla och förtydliga hur genomförandet av översiktsplanens intentioner kan kopplas till stadens investerings- och budgetprocess. (från 2023)

Nämnden rekommenderas att se över hur innehållet i översiktsplanen kan tydliggöras, i syfte att göra den lättare att förstå och använda för interna och externa användare. (från 2023)

Nämnden rekommenderas att se till att detaljplane- och bygglovsärenden med potentiellt förorenade områden handläggs i enlighet med nämndens rutiner. (från 2023)

Nämnden rekommenderas att säkerställa att de överväganden och bedömningar avseende förorenade områden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov dokumenteras. (från 2023)

Nämnden rekommenderas att utveckla de kostnads- och riskbedömningar avseende förorenade områden som görs i översikts- och detaljplaneprocessen. (från 2023)

Vi vill betona vikten av att nämnden vidtar lämpliga åtgärder med anledning av de rekommendationer som lämnas i revisionsredogörelsen.

Med anledning av rekommendationerna vill vi också ha ett yttrande från nämnden. Av yttrandet ska det framgå vilka åtgärder som nämnden har gjort eller planerar att göra för att hantera de lämnade rekommendationerna.

Yttrandet ska skickas till stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se senast den 19 juni 2025.

Göteborg den 8 april 2024

För revisorsgruppen,
enligt uppdrag

Jonas Ransgård
ordförande

Torbjörn Rigemar
vice ordförande

Stadsrevisionens uppdrag

Stadsrevisionens uppdrag är att granska kommunens verksamhet. Granskningen sker på uppdrag av kommunfullmäktige som utser förtroendevalda revisorer som ansvarar för granskningen av nämnderna och kommunstyrelsen. Bland de förtroendevalda utser kommunfullmäktige även lekmanrevisorer. Lekmanrevisorerna ansvarar för granskningen av de bolag som kommunen äger.

De förtroendevalda revisorerna anlitar alltid sakkunniga biträden (yrkesrevisorer) som genomför granskningen. I revisionsredogörelserna presenterar yrkesrevisorerna den granskning de har gjort på nämnderna och kommunstyrelsen. Revisionsredogörelserna ligger till grund när de förtroendevalda revisorerna ansvarsprövar nämnderna och lämnar sitt uttalande till kommunfullmäktige.

Viss granskning rapporteras till kommunfullmäktige löpande under året i särskilda revisionsrapporter. Du hittar alla stadsrevisionens redogörelser och rapporter på www.goteborg.se/stadsrevisionen, men du kan också beställa dem från revisionskontoret via stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se.

Diarienummer: SRV-2024-00091

Innehåll

1	Samlad bedömning.....	6
1.1	Rekommendationer	6
2	Grundläggande granskning	8
2.1	Verksamhet.....	8
2.2	Ekonomi	8
2.3	Intern kontroll	9
2.4	Bedömning.....	9
3	Tillsynsprocessen	9
3.1	Granskningsresultat	10
3.1.1	Organisationen	10
3.1.2	Ärendehantering	10
3.1.3	Planering, uppföljning och utvärdering.....	11
3.2	Bedömning.....	12
4	Bostadsanpassningsbidrag.....	13
4.1	Granskningsresultat	13
4.1.1	Handlägningsprocessen	13
4.1.2	Kontroll och uppföljning av entreprenörerna sker inte systematiskt.....	18
4.1.3	Kravet om snabb hantering är svårt att upprätthålla.....	18
4.2	Bedömning.....	19
5	Styrning och samordning av digital utveckling och förvaltning.....	20
6	Personsäkerhet för förtroendevalda	21
7	Högt vatten – styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med högvattenskydd	22
8	Granskning av räkenskaper	23
8.1	Granskningsresultat	24
9	Uppföljning av tidigare granskning.....	24
9.1	Uppföljning av bygglovsprocessen	24
9.1.1	Bedömning	24
9.2	Uppföljning av strategisk planering och översiktsplanering...	24
9.2.1	Bedömning	25
9.3	Uppföljning av hanteringen av förorenade områden i stadens tillsynsarbete och stadsplanering	26
9.3.1	Bedömning	27

1 Samlad bedömning

Varje år granskar kommunens revisorer nämndens verksamhet i den omfattning som följer av god revisionssed. Årets granskning består av

- grundläggande granskning
- tillsynsprocessen
- bostadsanpassningsbidrag
- styrning och samordning av digital utveckling och förvaltning
- personsäkerhet för förtroendevalda
- högt vattenstyrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med högvattenskydd
- uppföljning.

Revisionskontoret har faktaavstämt all granskning med förvaltningen.

Den samlade bedömningen, utifrån årets granskning av nämnden, är att verksamheten i huvudsak har bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare är bedömningen att nämndens interna kontroll i huvudsak har varit tillräcklig. Samtidigt finns det brister som behöver åtgärdas.

Genomförd granskning visar att det verksamhetsmässiga och ekonomiska resultatet är förenligt med reglemente, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer. Vi har inte noterat några väsentliga avvikelser i den grundläggande granskningen.

Flera delar av nämndens verksamhet har varit föremål för fördjupad granskning under året. Granskningarna visar på brister som behöver åtgärdas. Bland annat behöver processen för bostadsanpassningsbidrag stärkas. Kösituationen avseende såväl bostadsanpassningsbidrag som tillsynsärenden behöver hanteras. Detsamma gäller för styrningen av digitaliseringsarbetet. Revisionskontoret bedömer också att styrning och uppföljning behöver systematiseras när det gäller strategier och åtgärder för uppbyggnaden av högvattenskydd.

Granskningen visar att nämnden har genomfört arbete i syfte att omhänderta tidigare lämnade rekommendationer. Bedömningen är att vissa har omhändertagits medan andra kvarstår.

1.1 Rekommendationer

Utifrån årets granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Nämnden rekommenderas att vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera kösituationen när det gäller tillsynsärenden.
- Nämnden rekommenderas att vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera kösituationen när det gäller bostadsanpassningsbidrag.
- Nämnden rekommenderas att se till att processen för bostadsanpassningsbidrag ses över så att såväl den interna kontrollen som rättssäkerheten säkerställs.

- Nämnden rekommenderas att kartlägga vilka digitaliseringsprojekt som pågår inom nämndens verksamhet samt de totala kostnaderna för dessa projekt.
- Nämnden rekommenderas att konkretisera utbyggnadsplaneringen för högvattenskydd.
- Nämnden rekommenderas att stärka uppföljningen av att högvattenskyddsarbetet håller den takt som krävs för att nå målet om högvattenskydd på plats år 2040.

Följande rekommendationer kvarstår sedan tidigare år:

- Nämnden rekommenderas att utveckla och förtydliga hur genomförandet av översiktsplanens intentioner kan kopplas till stadens investerings- och budgetprocess. (2023)
- Nämnden rekommenderas att se över hur innehållet i översiktsplanen kan tydliggöras, i syfte att göra den lättare att förstå och använda för interna och externa användare. (2023)
- Nämnden rekommenderas att se till att detaljplane- och bygglovsärenden med potentiellt förorenade områden handläggs i enlighet med nämndens rutiner. (2023)
- Nämnden rekommenderas att säkerställa att de överväganden och bedömningar avseende förorenade områden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov dokumenteras. (2023)
- Nämnden rekommenderas att utveckla de kostnads- och riskbedömningar avseende förorenade områden som görs i översikts- och detaljplaneprocessen. (2023)

2 Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma nämndens ledning och styrning samt interna kontroll. Styrningen och kontrollen ska vara tillräcklig för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Den grundläggande granskningen består av tre övergripande revisionsfrågor:

- Har nämnden genomfört sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt?
- Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
- Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?

Granskningen är avvikelsebaserad och fokuserar i huvudsak på nämndens övergripande systematik, strukturer och arbetssätt.

2.1 Verksamhet

Nämnden ska genomföra sitt grunduppdrag enligt reglementet, gällande lag och författning samt enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige har beslutat om. Fullmäktige har i budgeten fastställt övergripande mål som gäller för samtliga nämnder och bolag. Flera nämnder och bolag har även tilldelats specifika uppdrag som ska genomföras. Vi har översiktligt granskat nämndens arbete med grunduppdraget samt fullmäktiges mål och uppdrag, bland annat genom att granska nämndens protokoll och beslutsunderlag. I mars beslutade kommunfullmäktige om uppdaterat reglemente för stadsbyggnadsnämnden. Förvaltningen har påbörjat analys av vilka effekter uppdateringen kan få på ansvarsfördelning kopplat till beslut och arbetssätt.

Granskningen visar att nämnden har planerat och genomfört grunduppdraget i enlighet med reglementet. Vidare visar granskningen att nämnden har arbetat med de mål och uppdrag som fullmäktige har gett nämnden. I delårsrapporter och årsrapporten redogör nämnden för detta arbete.

Vi noterar att det under året har förekommit fall då ledamöter valt att inte delta i nämndens beslut. I övrigt har inga större avvikelser noterats i nämndens beslutsfattande.

2.2 Ekonomi

Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramar som fullmäktige har gett den. Nämnden ska också se till att det finns en kontinuerlig ekonomisk uppföljning och rapportering. Vi har översiktligt granskat nämndens styrning av ekonomin samt dess ekonomiska uppföljning och rapportering.

Granskningen visar att nämnden har bedrivit verksamheten inom de ekonomiska ramarna för året. Granskningen visar vidare att nämnden har följt upp sin ekonomi kontinuerligt.

2.3 Intern kontroll

Nämnden ska se till att det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll och riskhantering inom väsentliga områden. Nämnden ska även följa upp och utvärdera detta arbete. Vi har översiktligt granskat nämndens interna styrning, uppföljning och kontroll.

Granskningen visar att nämnden har upprättat en samlad riskbild och en internkontrollplan. Riskhantering har skett inom väsentliga områden. Granskningen visar även att den interna kontrollen har följts upp och att nämndens system för styrning, uppföljning och kontroll har utvärderats.

2.4 Bedömning

Revisionskontorets bedömning utifrån en översiktlig granskning är att nämnden har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som vi har granskat. Bedömningen är att det finns brister i den interna kontrollen inom ramen för fördjupad granskning (kapitel 4, 5, 9).

3 Tillsynsprocessen

Som tillsynsmyndighet är stadsbyggnadsnämnden, enligt lag, skyldig att utreda behovet av ingripande och påföljd när det finns uppgifter som tyder på att någon inte följt en bestämmelse i plan- och bygglagen. Nämnden är också tillsynsmyndighet för strandskyddsbestämmelserna och stängsel som hindrar allmänheten i värdefulla friluftsområden (så kallat stängselgenombrott) enligt miljöbalken.¹

Syftet med granskningen har varit att bedöma om tillsynsprocessen är ändamålsenlig.

Granskningen har genomförts genom intervjuer med tjänstepersoner vid förvaltningen och en genomgång av de interna rutinerna. Vi har även gjort en stickprovsgranskning av 40 tillsynsärenden.

Bedömningen har gjorts med tillämpliga delar i:

- plan- och bygglag (2010:900)
- miljöbalk (1998:808)
- förvaltningslag (2017:900)
- plan- och byggförordningen (2011:338)
- reglemente för Göteborgs Stads stadsbyggnadsnämnd.

¹ Reglemente för Göteborgs Stads stadsbyggnadsnämnd 2 kap. 2,8§§.

3.1 Granskningsresultat

3.1.1 Organisationen

Tillsynsenheten, som ligger inom avdelningen för bygglov, har organiserat handläggarna i två grupper. Respektive grupp har veckovisa möten. Vid gemensamma möten, så kallade ärendedriftsmöten hanteras frågor som eskalerats från de enskilda gruppmötena. Vid dessa tillfällen deltar även chef och jurist. När granskningen inleddes arbetade tolv handläggare och en koordinator vid tillsynsenheten. Under granskningens gång slutade koordinatören samt tre handläggare. Koordinatorns uppdrag var mångfacetterat. Bland annat ingick att administrera nya ärenden till en prioriteringslista, vara chefsstöd, kontaktperson utåt för de ärenden som inte tilldelats en handläggare samt ansvara för att ta fram statistik över ärendehantering. Tjänsten hade inte återbesatts under den tid granskningen pågick. Avdelningens byggstödsenhet är ett administrativt stöd till tillsynshandläggarna i olika frågor.

En stor del av de rutiner och vägledningar som finns för tillsynsverksamheten är samlade i avdelningens verksamhetshandbok. Handboken är uppdelad i två delar, den ena speglar stadens styrande dokument, den andra mer specifikt anpassade delar. Såväl hot som otillåten påverkan förekommer mer eller mindre frekvent och av olika allvarlighetsgrad i tillsynsarbetet. Vissa typer av tillsynsbesök sker i samverkan med andra myndigheter eller polis. Förvaltningen har en säkerhetsrutin som uppdateras regelbundet och frågor kopplade till exempelvis hot lyfts alltid vid möten. Vidare har relevanta utbildningar genomförts. Handläggarna medverkar även i myndighetsgemensamma insatser inom staden där tillsynsfrågor kan bli aktuella.

3.1.2 Ärendehantering

Nämndens tillsyn omfattar i huvudsak de formella bestämmelserna i lov- och byggprocessen, bruksskedet samt de materiella bestämmelserna vid lov och byggande. När det finns anledning att anta att det skett en avvikelse måste byggnadsnämnden pröva om det finns skäl att ingripa. Nämnden har inte någon laglig möjlighet att avstå från en sådan prövning. Det gäller oavsett om frågan kommit upp på grund av en anmälan utifrån eller om nämnden själv uppmärksammat att någon inte har följt gällande bestämmelser, domar eller beslut. Tillsynen sker inom hela Göteborgs Stad, utan någon geografisk uppdelning.

Ärenden och tillhörande handlingar dokumenteras i ärendesystemet *ByggR*. Vi har granskat handläggningen av 40 slumpmässigt valda tillsynsärenden. Syftet har varit att översiktligt bedöma om ärendena, utifrån tillgänglig dokumentation, har hanterats korrekt. Exempelvis ska det av beslutet framgå vad som har skett i ärendet och vilka underlag samt lagstöd som beslutet vilar på. Det har i denna del av granskningen inte framkommit några väsentliga avvikelser.

3.1.2.1 Antal ärende som inte fördelats till handläggare har ökat

Förvaltningslagen anger att ärenden ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.² Förvaltningen har en beslutad prioriteringsordning som anger att ärenden ska prioriteras utifrån fara för liv och hälsa. Handläggarna ska endast ta ställning till *att prioritera* eller *att inte prioritera* ett ärende. Därefter ska datumordning följas strikt. Ligger flera tillsynsärenden inom samma geografiska område kan prioriteringsordningen frångås med hänvisning till praktiska och tidsbesparande skäl. Med viss regelbundenhet tas statistik ut som visar antal handlagda ärenden per handläggare. I statistiken tas det ingen hänsyn till ärendets art eller om prioriteringsordningen har följts.

Historiskt sett är handläggningstiderna långa. I en granskning som revisionskontoret genomförde 2019 noterades drygt 550 ärenden i kö. Detta förklarades av flera års avsaknad av kontinuerlig handläggning. I förvaltningens uppföljning framgår att mellan 2023 och 2024 minskade andelen ärenden som inte tilldelats en handläggare med cirka 36 procent. Den främsta förklaringen är att särskilda insatser i form av projektanställningar och riktat praktikantarbete genomfördes under 2023.

Av förvaltningens uppföljning för 2024 konstateras dock en ökning med cirka tio procent av ärenden som inte har fördelats till en handläggare. I mitten av januari 2025 fanns det 803 tillsynsärenden som saknade utsedd handläggare. Motsvarande siffra vid samma tidpunkt 2024 var 730. När det gäller strandskyddstillsyn saknade drygt 20 procent av ärendena en påbörjad handläggning under 2024. Enligt intervjuerna beror ökningen på hög personalomsättning och för få handläggare. Förvaltningen arbetar fortsatt för att minska handläggningstiderna. Bland annat uppges att en processkartläggning genomförts under 2024.

3.1.3 Planering, uppföljning och utvärdering

När det gäller nämndens tillsynsansvar enligt miljöbalken ska nämnden årligen upprätta en tillsynsplan som grundas på en behovsutredning.³ När det gäller tillsyn enligt plan- och bygglagen saknas motsvarande krav men Boverket anser att en tillsynsplan är ett lämpligt sätt att systematisera tillsynsarbetet. År 2019 fattade nämnden beslut om en tillsynsplan enligt plan- och bygglagen. Först år 2021 beslutade nämnden om en tillsynsplan enligt miljöbalken. Tillsynsplanen för 2024 innefattar båda lagstiftningarna och de målsättningar och aktiviteter som ska prioriteras. Därutöver en redovisning av uppföljning och utvärdering av föregående års arbete. Tillsynsplanerna kommer enligt uppgift att utvecklas mot att bli fleråriga.

3.1.3.1 Svårt att hinna med egeninitierad tillsyn

Det framgår inte av lagstiftningen i vilken omfattning egeninitierad och planerad tillsyn ska genomföras. Boverket menar att om antalet tillsynsanmälningar

² Förvaltningslagen 9§.

³ Miljötillsynsförordningen (2011:13)1 kap. 6 §.

är stort och nämnden ofta upptäcker avvikelser finns det anledning att avsätta mer resurser till egeninitierad och planerad tillsyn.⁴

Av nämndens tillsynsplan 2024 framgår att det, med hänvisning till en stor mängd ej fördelade ärenden, inte är möjligt att genomföra en större insats av planerad egeninitierad tillsyn. En riktad tillsynsinsats av eget avhjälpna hinder och tre planerade aktiviteter enligt miljöbalkstillsyn var planerade för 2024. Av tillsynsplanen framgår vikten av att förvaltningen, i syfte att upprätthålla legitimiteten för lagstiftningen, på sikt undersöker möjligheten att regelbundet arbeta med planerad tillsyn.

3.1.3.2 Uppföljning och utvärdering genomförs kontinuerligt

Lagstiftaren ställer krav på nämnden att regelbundet följa upp och utvärdera sitt tillsynsarbete och på begäran lämna den information som Boverket och Länsstyrelsen behöver för sin tillsynsvägledning.⁵ I förvaltningens tillsynsplan redogörs för behovsutredningar, uppföljningar och utvärderingar av tillsyn enligt såväl miljöbalken som plan- och bygglagen.

För uppföljningsrapportering används i huvudsak två rapporter för det löpande arbetet. Den ena visar enbart tillsynsenheten och den andra är för bygglovavdelningen i stort. Uppföljningsverktyget *Power BI* finns och används på bygglovavdelningen sedan 2024. Planen är att verktyget ska introduceras i tillsynsverksamheten.

3.2 Bedömning

Revisionskontorets bedömning är att nämndens tillsynsprocess i huvudsak är ändamålsenlig.

Vi ser positivt på utvecklingsarbetet av nämndens tillsynsplan. I detta arbete är det viktigt att, så som också konstateras i tillsynsplanen, undersöka möjligheten att regelbundet arbeta med planerad och egeninitierad tillsyn.

När det gäller kösituationen bedömer vi att nämnden behöver vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att komma till rätta med den. De åtgärder som vidtas får inte medföra avvikelser från beslutad prioriteringsordning. Följande rekommendation lämnas till nämnden:

Nämnden rekommenderas att vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera kösituationen när det gäller tillsynsärenden.

⁴ Boverket (2023). Byggnadsnämndens tillsynsansvar. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/tillsyn/allmant-om-tillsyn/byggnadsnamndens-tillsynsansvar/> Hämtad 2025-01-24

⁵ Plan- och byggförordningen (2011:338) 8 kap. 8–9 §§.

4 Bostadsanpassningsbidrag

Enligt kvarboendepincipen ska äldre och individer med funktionsnedsättning ges möjlighet att bo kvar i sina hem. Lagstiftaren har beslutat att bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för åtgärder som är nödvändiga för att den sökande ska ha en ändamålsenlig bostad.⁶ Bidrag kan också lämnas för att reparera en anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag (i vissa fall även för besiktning och annat underhåll). Bidrag kan i vissa fall lämnas till fastighetsägare för att återställa en bostad där anpassningsåtgärder har genomförts med hjälp av bostadsanpassningsbidrag.

Stadsbyggnadsnämnden har ett särskilt ansvar för handläggning av ansökningar om bostadsanpassnings- och återställningsbidrag.⁷

Syftet med granskningen har varit att bedöma om nämndens process för bostadsanpassningsbidrag är ändamålsenlig.

Granskningen har genomförts genom intervjuer med tjänstepersoner vid bostadsanpassningsenheten, genomgång av interna rutiner och en stickprovsgranskning av 22 slumpvis utvalda ärenden.

Bedömningarna har gjorts mot tillämpliga delar i:

- lag om bostadsanpassningsbidrag (2018:222)
- förvaltningslag (2017:900)
- offentlighet och sekretesslag (2009:400)
- mervärdesskattelag (1994:200)
- Boverkets föreskrifter om bostadsanpassningsbidrag (BFS 2018:2)
- Göteborgs Stads riktlinjer för styrande dokument.

4.1 Granskningsresultat

4.1.1 Handläggningsprocessen

Vid tillfället för granskningen arbetade 16 handläggare under ledning av en tillförordnad enhetschef vid bostadsanpassningsenheten. Sedan ett år tillbaka är detta den tredje chefen. Ny ordinarie enhetschef tillträdde den 1 februari 2025. Handläggarna har varierande bakgrunder så som arbetsterapeuter, fastighetstekniker och byggingenjörer.

4.1.1.1 Svårt att följa ärendena i systemet

Ansökningarna registreras i ärendesystemet (BAB2) som också används som diarium. Enligt uppgift ska allt av vikt för ärendena finnas i systemet. Det finns även en parallell analog dokumenthantering i pärmar och skåp.

⁶ Prop. 2017/18:80, sidan 70 och lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.

⁷ Reglemente för Göteborgs Stads stadsbyggnadsnämnd 2 kap. 28§.

När en ansökan kommer in ska nedan process följas.

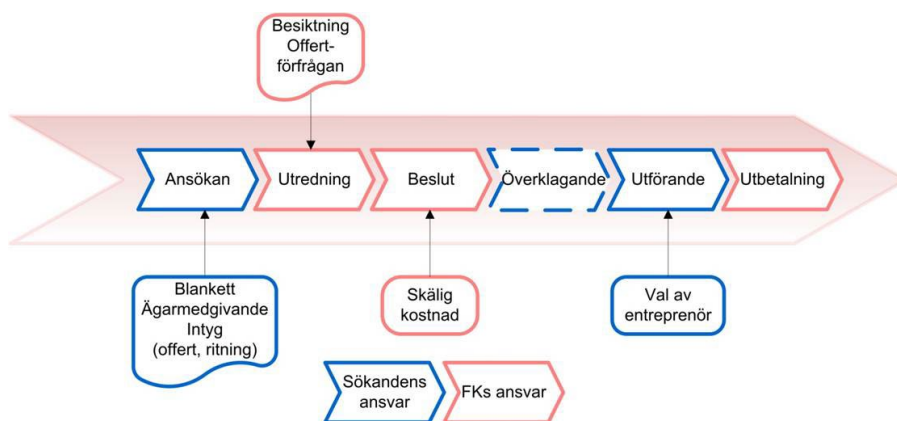

Bild 1 handlägningsprocessen av bostadsanpassningsbidrag.

I vår stickprovsgranskning har vi haft tillfällig läsbehörighet i systemet för att följa ett antal ärenden från ax till limpa. Vi noterade svårigheter att genomföra denna granskning. Vissa ärenden var komplicerade och komplexa med omfattade dokumentation. Det fanns exempel på dokumentation som saknade information om vad den innehöll och till viss del noterades osammanhängande tjänsteanteckningar. En annan försvårande omständighet var att dokumentationen återfanns på olika platser i systemet. Vi har därför i efterhand gått igenom stickproven med en handläggare. Brister kopplat till själva systemet har uppmärksamats av enheten varför det finns planer på att införa ett nytt system.

Förvaltningen har upprättat flera styrande och vägledande dokument så som en riktlinje för bostadsanpassningsbidrag, en rutin för dokumentation och en rutin för hur skyddade personuppgifter ska hanteras. Det finns också särskilda mallar för offerterförfrågningar. Vi noterar att vissa av de interna styrdokument inte följer stadens riktlinje för styrande dokument.

4.1.1.2 Bristande följsamhet mot sekretessregler

Enligt offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess i ärenden som rör bostadsanpassningsbidrag.⁸ I granskningen har vi sett exempel på brister i följsamhet men även risker för avvikelse mot detta regelverk.

Vi ser en risk med att samtliga handläggare, enhetschefen och avdelningschefen samt fyra registratorer har full behörighet i alla ärenden. Vi ser även en risk med enhetens placering i tillfälliga lokaler på grund av den pågående lokalrenoveringen. Handläggarna vid bostadsanpassningsenheten delar lokaler med handläggare från annan förvaltning. För att markera att enheten hanterar sekretessmaterial är handläggarnas rum utmärkta med röda sekretesslappar. Enligt rutinen för skyddade personuppgifter ska alla dokument låsas in i säkerhetsskåp under natten. Att denna regel gäller bekräftas vid intervjuerna. I samband med granskningen konstateras dock att handläggarnas kontor står öppna under arbetstid, vilket även inkluderar lunchtid. Det finns en pågående diskussion om hur handläggarna ska hantera sekretess, bland annat i systemstödet. För att

⁸ Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) kap. 26 §12.

kunna garantera rättssäkerhet har ett uppdrag att utvärdera denna hantering tilldelats en av handläggarna.

Enligt dataskyddsförordningen har förvaltningen en skyldighet att informera om hur personuppgifter hanteras. Vi noterar att informationslänken på förvaltningens hemsida avseende detta inte leder till rätt information.

4.1.1.3 Intygsskrivare ska vara opartiska

För att visa att de åtgärder som bidrag söks för är nödvändiga med hänsyn till funktionsnedsättningen krävs ett intyg av arbetsterapeut, läkare eller annan sakkunnig.⁹ Handläggarna ska värdera intyget och ta ställning till om den nödvändiga kopplingen mellan funktionsnedsättningen och åtgärderna framgår.¹⁰ Som stöd för nya handläggarna ingår intygsgranskning som en del i introduktionsutbildningen. Uppkommer det frågor i samband med intygsgranskning finns det också möjlighet att diskutera vid de återkommande gruppmötena.

Det är av stor vikt att de som skriver intygen är såväl sakliga som opartiska, det får inte finnas något utrymme för godtyckliga tillämpningar. Till stöd för intygsskrivarna finns en viss information på förvaltningens hemsida. Det framgår bland annat att bedömningar ska ske utifrån ett tjänsteansvar. Regelverkets krav om opartiskhet nämns däremot inte. I granskningen framkommer en uppfattning om att vissa intygsskrivare har svårt att förstå vilken roll de har.

4.1.1.4 Rutinmässigt fullmaktsagerande

När den sökande beviljats bidrag ska en entreprenör för genomförande av anpassningsåtgärderna väljas. Avtal sluts mellan den sökande och vald entreprenör och det är konsumentköplagen som gäller. Det finns således inget avtal mellan kommunen och entreprenören.

Lagstiftaren utgår från en viss rollfördelning som innebär att det i första hand är sökanden själv som väljer entreprenör och beställer arbetena. En kommun kan dock ta på sig att gå in som fullmäktig, det vill säga att med stöd av en fullmakt uppträda som beställare på sökandens vägnar. Enligt Boverket bör fullmakts-handlingen vara skriftlig och i en separat handling. Boverket anser också att en kommun inte rutinmässigt ska agera med fullmakt i varje enskilt fall. Fullmaktsförklaringar direkt i ansökningsblanketten anses direkt olämpligt då den sökande kan uppfatta det som en uppmaning att ge kommunen fullmakt. Det finns också risk för att den sökande tolkar det som att det är kommunen och inte den sökande som har ett avtal med entreprenören eftersom kommunen står för kontakterna med entreprenören.¹¹

På förvaltningens hemsida framgår att den sökande kan få hjälp med att inhämta offert/kostnadsberäkning för att få reda på bidragets storlek. Någon särskild

⁹ Boverkets föreskrifter (2018:12) om bostadsanpassningsbidrag 2§.

¹⁰ Boverket (2024). Intyg. <https://www.boverket.se/sv/babhandboken/bostadsanpassningsbidrag/handlaggning/guide-for-handlaggning/intyg/> Hämtad 2025-01-27. Boverket (2024). Intyg. <https://www.boverket.se/sv/babhandboken/bostadsanpassningsbidrag/handlaggning/guide-for-handlaggning/intyg/> Hämtad 2025-01-27

¹¹ Boverket (2024). Fullmakt. <https://www.boverket.se/sv/babhandboken/bostadsanpassningsbidrag/handlaggning/guide-for-handlaggning/fullmakt/> Hämtad 2025-01-25

fullmaktsblankett för detta erbjuds inte. I blanketten för ansökan om bostadsanpassningsbidrag kan den sökande kryssa för om hjälp med att ta in offert/kostnadsberäkning från entreprenör önskas. Stickprovsgranskningen visar att i över hälften av de granskade ärendena var denna ruta inte ikryssad. Samtidigt hade en eller flera offertförfrågningar gjorts av handläggarna i samtliga ärenden.

4.1.1.5 Den sökande väljer nästan alltid den entreprenör vars offert ligger till grund för beslutet

Förvaltningen har en lista över drygt 30 medelstora byggfirmor, mindre hantverksföretag och enmansföretag som de skickar offertförfrågningar/kostnadsberäkningar till. De flesta av entreprenörerna har funnits på listan under lång tid. Två av handläggarna är entreprenörsansvariga. Sedan 2017/2018 har de haft ett särskilt ansvar för entreprenörerna och listan.

Den interna riktlinjen anger att två offertförfrågningar ska skickas vid mer *omfattande* anpassningar. I ärenden där enbart en offertförfrågan skickas ska en bedömning av rimligheten i den inkomna offerten göras. Vid större ärenden ska två handläggare vara insatta i ärendet enligt rutinen.

I intervjuerna uppges att det finns ett uttalat krav om att minst två offertförfrågningar ska alltid skickas. Stickprovsgranskningen visar att antalet skickade offertförfrågningar varierar mellan en och tre. Ett annat uttalat krav är att handläggarna ska växla mellan de listade entreprenörerna när de skickar ut förfrågningar. Enligt handläggarna avgörs dock valet av entreprenör många gånger av den erfarenhet som finns när det gäller entreprenörernas utförande och kompetens. Vi noterar att när det gäller handläggarnas opartiskhet till de listade entreprenörerna finns det ingen dokumenterad rutin där sådana krav ställs.

Ett ärende om bostadsanpassningsbidrag ska bli utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.¹² Handläggaren ska ta ställning till om de uppgifter som krävs har inkommit. Ibland kan ett hembesök vara nödvändigt, exempelvis för att säkerställa att anpassningsåtgärderna inte avviker från lagkraven.¹³ Under utredningens gång är det vanligt att handläggarna har kontakt med såväl intygs-skrivare som entreprenör. När utredningen är klar skickar handläggarna ett beslut tillsammans med den offert som ligger till grund för beslutet till den sökande. Berörd entreprenören blir informerad om att offerten ligger till grund för beslutet. De informeras också om att de ska vänta tre veckor innan de tar kontakt tas med den sökande i de fall den sökande inte själv ringer och beställer arbetet. Syftet med detta tillvägagångssätt är att tydliggöra att det är den sökande som väljer entreprenör (och är avtalspart). Granskningen visar att den entreprenör vars offert ligger till grund för beslutet också blir den entreprenör som genomför anpassningsarbetet.

En utförd åtgärd ska godkännas av den sökande innan staden kan ersätta entreprenörerna. För detta finns en fullmaktshandling som entreprenörerna får av handläggarna. Entreprenörernas fakturor hanteras i stadens faktureringsystem

¹² Förvaltningslagen §23.

¹³ Boverket (2024). Ansökan. <https://www.boverket.se/sv/babhandboken/bostadsanpassningsbidrag/handlaggning/guide-for-handlaggning/ansokan/> Hämtad 2025-01-28.

Procedo. Av förvaltningens rutin för ekonomisk hantering av bostadsanpassningsbidrag framgår inte att den sökandes godkännande av utförd åtgärd ska ske via fullmakt innan ersättning får betalas ut.

Lagstiftningen ställer krav på vad en faktura ska innehålla.¹⁴ Bland annat ska uppgift om varornas eller tjänstens art och omfattning finnas. Flera av de fakturor vi granskat saknar specifika uppgifter.

4.1.1.6 Bristande kontroll av reparation av dörrautomatik

Direktbeslut kräver varken platsbesök eller offerter. Den här typen av beslut fattas för enklare och billigare anpassningar exempelvis tröskelanpassning, stödhandtag och handsändare. Tillsammans med utvalda entreprenörer har de entreprenörsansvariga upprättat en så kallad à-prislista för dessa anpassningsåtgärder. Utgångspunkten för prissättningen är, förutom entreprenörernas faktiska kostnaderna utpriser hos återförsäljare.¹⁵ Prislistan uppdaterades senast år 2022.

Lagen anger att bidrag till reparationer får lämnas till anordning eller inredning som installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Är anordningen av tekniskt slag lämnas även bidrag för besiktning och underhåll.¹⁶ Beslut om reparationsbidrag ska vara skriftliga.¹⁷

Av förvaltningens interna rutin framgår att hanteringen av bidrag för reparation av dörrautomatik skiljer sig från hanteringen för övriga reparationer. Ett särskilt avsnitt i rutinen finns för *felanmälan* av dörrautomatik. En felanmälan av exempelvis en dörröppnare kan skickas via epost eller genom att ringa till förvaltningen. Mottagande handläggare ska kontrollera att anordningen finns i en fastighet som är berättigad till reparationsbidrag. Någon fullmakt av fastighetsägaren begärs inte, någon kontroll med ägaren innan handläggaren lägger en beställning på reparationen görs inte heller. Beställningen av arbetet ges till den entreprenör som installerade anpassningen utan att ett formellt beslut fattas. Entreprenören ställer fakturan direkt till Göteborgs Stad som betalar ersättning från ett separat reparationskonto. Åtgärden ska framgå av fakturan, något underlag för utfört arbete krävs inte.

Granskningen visar att åtgärder kopplade till dörrautomatik står för den näst högsta bidragskostnaden under ett år. Statistik från förvaltningen visar att under en period av närmare ett år (11 månader)¹⁸ uppgick den totala kostnaden för dörrautomatik till drygt 12,3 miljoner kronor. Beloppet innefattar kostnader för dörröppnare, handsändare, mottagare och felanmälan.¹⁹ Kostnaden för felanmälan under 2024 uppgick till närmare tre och en halv miljon kronor.²⁰ Vi konstaterar att under den tre-månaders²¹ period som stickproven tagits har närmare 80

¹⁴ Mervärdesskattelag (1994:200) kap.11 §8.

¹⁵ I priset ingår även en fast resekostnad som uppräknas enligt konsumentprisindex (KPI).

¹⁶ Lag (2018:22) om bostadsanpassningsbidrag §11.

¹⁷ Boverkets föreskrifter (2018:12) §11.

¹⁸ Den 1 januari till och med den 26 november 2024.

¹⁹ Dörröppnare: 10 948 075 kronor, handsändare: 583 259, mottagare: 37 412 och felanmälan: cirka 740 000 kronor.

²⁰ November och december baseras på ett årligt medelvärde.

²¹ Januari till mars 2024.

procent av dessa åtgärder utförts av en och samma entreprenör. Det aktuella företaget har en omsättning om cirka 13, 8 miljoner (2024).

4.1.2 Kontroll och uppföljning av entreprenörerna sker inte systematiskt

Förvaltningen har upprättat en entreprenörshandbok som syftar till att ge entreprenörerna en grundläggande kunskap om hur handlägningsprocessen fungerar. Handboken innefattar även de krav som förvaltningen ställer på entreprenörerna exempelvis gällande offerter, utförande och fakturering. I inledningen av handboken finns en blankett där entreprenörerna ska intyga att de läst, förstått och accepterat de krav som förvaltningen ställer i handboken. Kraven som ställs är bland annat att se till att namnbricka enligt ID06²² alltid bärs vid kontakt med sökande, att personal och underentreprenörer har certifieringar samt att gällande branschregler följs. Enligt de entreprenörsansvariga är handbokens intygskrav inte bindande och krävs därför inte heller in. Däremot ställs krav på entreprenörerna att vart femte år uppdatera vissa certifieringar. Enligt uppgift skickar förvaltningen årligen ut en blankett för detta ändamål.

Någon systematisk kontroll eller uppföljning av att entreprenörerna följer de krav som framgår av handboken eller att den efterfrågade informationen har kommit in genomförs inte.

Även om de flesta av de listade entreprenörerna funnits med länge tillkommer ibland nya entreprenörer. Vid mässbesök eller via ryktesvägen kan potentiella entreprenörer fångas upp. Det är de entreprenörsansvariga som avgör vilka entreprenörer som ska skrivas upp på listan. Vi har tagit del av ett dokument som beskriver tillvägagångssättet vid beslut om nya entreprenörer ska listas.²³ Av detta framgår bland annat att de entreprenörsansvariga, vid ett inledande möte med de potentiellt nya entreprenörerna, ska gå igenom entreprenörshandboken. Entreprenören ska presentera sig själv och sin verksamhet. Därefter ska vissa bakgrundskontroller genomföras. Av granskningen framkommer att bakgrundskontroller inte sker systematiskt. Vanligtvis görs en kreditupplysning.

Vi har även tagit del av anteckningarna från ett sådant möte. Av anteckningarna framgår att syftet med möte är att diskutera ett möjligt samarbete. Vad själva samarbetet innebär framgår inte. Dokumentation visar att mötet avslutas med ett beslut om att lägga in företaget i verksamhetssystemet, i adresslistan och i något som benämns som ”övriga dokument under entreprenörer” på I-disken.

4.1.3 Kravet om snabb hantering är svårt att upprätthålla

Förvaltningslagen ställer krav om att varje ärende där enskild individ är part ska handläggas så enkelt, snabbt och så kostnadseffektivt som möjligt utan att rätts-säkerheten eftersätts.²⁴ Under första kvartalet 2024 fanns nära 400 sökanden i

²² ID06 är framtaget av Byggföretagen i syfte att främja sund konkurrens och säkra arbetsplatser i byggbranschen. Genom ID06 går det enkelt att koppla enskilda personer till ett företag på ett säkert sätt.

²³ Lathund, entreprenörer.

²⁴ Förvaltningslagen §§ 9 och 11.

kö för att få en handläggare. Den längsta väntetiden uppgick till 117 dagar. I månadsskiftet november/december 2024 fanns över 600 ärenden i kö.

Handläggarna har vid gruppmöten och arbetsplatsträffar informerats om att kö-situationen ska hanteras genom snabb, effektiv och kvalitativ handläggning. En del av handläggarna som intervjuats uttrycker frustration och stress över den rådande kösituationen. Även risker kopplat till den långa kön lyfts fram i intervjuerna. Exempelvis att enklare ärenden, så som direktbeslut, prioriteras framför mer komplexa ärenden för att på så sätt minska kön. Av delårsrapporteringen framgår att drygt 70 procent av inkomna ärenden fått ett beslut inom två månader från ansökningstillfället. Någon specifik redovisning av vilka ärenden som beslutas framgår dock inte. För att öka handläggningstakten lyfts även risken för att tidsödande platsbesök och begäran om kompletteringar undviks.

Granskningen visar också att det finns en ”bidragsskuld” i form av beviljade bidrag där den sökande inte begärt ut bidraget, det äldsta ärendet uppges vara från 1999. Den totala summan för dessa ej utbetalda bidrag uppgår till 20 miljoner kronor. Förklaringen är att det saknas en tidsgräns för när den sökande kan begära ut ett beviljat bidrag samt att gynnande beslut inte får hävas. Lagstiftaren har dock fastställt att beslut får återkallas före utbetalningen eller verkställigheten om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre finns.²⁵ Det kan exempelvis handla om att sökande har flyttat eller att anpassningarna inte utförts i enlighet med beslutet. Det kan även handla om att oriktiga uppgifter har lämnats. Enligt lagstiftaren är det lämpligt att en upplysning om dessa förbehåll tas in i de beslut som meddelas i det enskilda fallet.²⁶ Granskningen visar att den sökanden inte upplys om detta förhållande i samband med beslutet.

Av fullmäktiges budget för 2025 framgår att nämnden får i uppdrag att genomföra ett treårigt projekt för att minska handläggningstiden av bostadsanpassningsstödet.²⁷ Förvaltningen uppger att vissa delar har påbörjats såsom en processkartläggning samt införandet av fasta telefontider. En upphandling av nytt ärendehanteringssystem planeras liksom införande av e-tjänst.

4.2 Bedömning

Revisionskontorets bedömning är att nämndens process för bostadsanpassningsbidrag behöver stärkas.

Nämnden behöver se till att interna styrdokument är ändamålsenliga och följer stadens riktlinje för styrande dokument. Jävsrisker och kravet om opartiskhet i relationer mellan handläggare, entreprenörer, intygsskrivare och sökande behöver tydliggöras i såväl dokumentation och kommunikation som kontroller.

Bedömningen är också att ändamålsenliga uppföljningar och kontroller behöver systematiseras för att säkerställa en rättssäker process. Revisionskontoret anser

²⁵ Lag om bostadsanpassningsbidrag 19 § och förvaltningslag 37 §.

²⁶ Proposition 2017/18:80 sid. 56.

²⁷ Enligt uppgift från förvaltningen tilldelas nämnden två och en halv miljon kronor per år under de tre åren projektet ska pågå.

att det är särskilt viktigt när det gäller sekretesslagstiftningen och skyddade identiteter.

En särskild fullmaktsblankett behöver tas fram som ersätter den nuvarande hanteringsordningen när det gäller offertförfrågningar. Revisionskontoret ser att det finns risk för att det är otydligt för den sökande vad som gäller i kontakten med entreprenörerna. Det bör säkerställas att det tydligt kommuniceras till den sökande vad som gäller om och när kommunen träder in som fullmäktig för den enskilde.

När det gäller förvaltningens hantering av entreprenörer ser vi risk för jäv, partiskhet, otillbörlig påverkan, osund konkurrens och förtroendeskada. Nämnden behöver se till att all hantering kopplad till entreprenörerna ses över så att det råder transparens, systematik och struktur. Vidare bör såväl bakgrundskontroller vid nya entreprenörer som kontinuerlig uppföljning och kontroll av etablerade entreprenörer säkerställas och dokumenteras. Revisionskontoret anser att förvaltningens entreprenörsbok är ändamålsenlig men förlorar i värde eftersom inlysningskraven som ställs i den inte är tvingande.

Beträffande hanteringsordningen vid reparationer av dörrautomatik, så kallade felanmälningar, är det vår bedömning att den avviker från lagstiftningens krav om skriftliga beslut.

Nämnden behöver säkerställa att den rådande kösituationen inte leder till försämrad kvalitet i ärendehantering eller att rättssäkerheten riskeras. Vidare behöver åtgärder vidtas för att hantera de äldre ärenden där beslutade bidragsbelopp inte har lösts ut av den sökande. De åtgärder som vidtas får att hantera kösituationen får inte medföra avvikelser från beslutad prioriteringsordning.

Mot bakgrund av de brister som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till nämnden:

Nämnden rekommenderas att se till att processen för bostadsanpassningsbidrag ses över så att såväl den interna kontrollen som rättssäkerheten säkerställs.

Nämnden rekommenderas att vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera kösituationen när det gäller bostadsanpassningsbidrag.

5 Styrning och samordning av digital utveckling och förvaltning

Under året har revisorerna granskat styrning och samordning av digital utveckling och förvaltning. Granskningen har avrapporterats till nämnden och till kommunfullmäktige i en särskild revisionsrapport.²⁸

²⁸ Styrning och samordning av digital utveckling och förvaltning, diarienummer SRV-2024-00079, beslutad av revisionsgruppen 2024-11-19.

Granskningen syftade till att bedöma om de ingående nämnderna har skapat förutsättningar för ett ändamålsenligt digitaliseringsarbete. Förutom stadsbyggnadsnämnden ingick kommunstyrelsen, nämnden för Intraservice och socialnämnden Nordost.

Vår samlade bedömning är att stadsbyggnadsnämnden till stor del har omhändertagit kraven i Göteborgs Stads riktlinje för styrning, samordning och finansiering av digital utveckling och förvaltning även om vissa avvikelser föreligger. Stadsbyggnadsnämnden behöver säkerställa att kompetensutveckling sker inom nyttorealiserings.

Vår bedömning är också att styrningen av digitaliseringsarbetet behöver stärkas så att en gemensam bild uppnås av vilka digitaliseringsprojekt som pågår inom nämndens verksamheter samt dess totala kostnadsvolym. Det bör säkerställas att nämnden omhändertar riktlinjens krav på en beskrivning av vilka behov och krav som nämnden har på leverantörer av gemensamma tjänster. Likaså behöver nämnden tydligare beskriva vilka digitaliseringsinsatser som ska genomföras och vilka effekter som ska uppnås. Följande rekommendation lämnades till nämnden:

Nämnden rekommenderas att kartlägga vilka digitaliseringsprojekt som pågår inom nämndens verksamhet samt de totala kostnaderna för dessa projekt.

6 Personsäkerhet för förtroendevalda

Under året har revisorerna granskat Göteborgs Stads arbete med personsäkerhet för förtroendevalda. Granskningen har avrapporterats till nämnden och till kommunfullmäktige i en särskild revisionsrapport.²⁹

Syftet med granskningen har varit att bedöma om Göteborgs Stad arbetar ändamålsenligt med personsäkerhet för förtroendevalda. Utöver stadsbyggnadsnämnden granskades kommunstyrelsen och ytterligare 13 nämnder och bolag.³⁰

Den samlade bedömningen var att stadens arbete med förtroendevaldas personsäkerhet behöver förbättras. Bland annat finns behov av en tydligare styrning och ett mer systematiskt säkerhetsarbete.

I likhet med majoriteten av de nämnder och bolag som ingick i granskningen saknar stadsbyggnadsnämnden vissa delar när det gäller personsäkerhet för förtroendevalda. Det handlar om dokumenterade rutiner för hantering av hot, våld och otillåten påverkan, uppföljning av säkerhetsarbetet och dokumentation av incidenter.

²⁹ Granskning av personsäkerhet för förtroendevalda, diarienummer SRV-2024-00048, beslutad av revisorsgruppen och lekmanrevisorerna 2024-12-17.

³⁰ Ingick i granskningen; Boplatz Göteborg AB, Business Region Göteborg AB, förskolenämnden, Göteborgs Hamn AB, Hlgab AB, idrotts- och föreningsnämnden, kommunstyrelsen, kulturnämnden, miljö- och klimatinämnden, socialnämnden Centrum, socialnämnden Hisingen, socialnämnden Nordost, socialnämnden Sydväst, stadsbyggnadsnämnden och stadsmiljönämnden.

Revisionskontoret ser positivt på att risker för förtroendevaldas utsatthet för hot, våld och otillåten påverkan har identifierats och att ett förebyggande arbete bedrivs. Samtidigt menar vi att avsaknaden av uppföljning kan leda till att brister i detta arbete inte identifieras och därmed inte heller åtgärdas. Vår bedömning är att det är väsentligt att nämnden fortsätter det arbete som pågår, särskilt mot bakgrund av att det saknas en tydlig stadengemensam styrning och ansvarsfördelning.

7 Högt vatten – styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med högvattenskydd

Under året har revisorerna granskat styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med högvattenskydd. Granskningen har avrapporterats till nämnden och till fullmäktige i en särskild revisionsrapport.³¹

Utifrån sitt läge vid havet och Göta älv är Göteborg en geografiskt utsatt stad. Centrala Göteborg är också den plats där flera vattendrag har sitt utlopp i Göta älv. Om inte en kombination av klimatanpassningsåtgärder vidtas riskerar stadens centrala låglänta delar att, inom en 15-årsperiod, drabbas av årliga översvämningar. Nödvändiga åtgärder är dels skyfallshantering, dels högvattenskydd i form av älvkantskydd och inre portar.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om stadens arbete med högvattenskydd i centrala Göteborg är tillräckligt, utifrån den målsättning som finns om att ha ett högvattenskydd på plats år 2040. Granskningen omfattade kommunstyrelsen, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och stadsmiljönämnden.

Granskningen visade att det finns fungerande arbetssätt mellan förvaltningarna gällande högvattenskyddsarbetet. Exploateringsnämnden leder arbetet med ett högvattenskyddsprogram där samverkan sker löpande mellan den egna nämnden, stadsbyggnadsnämnden och stadsmiljönämnden. Vår bedömning är att den övergripande ansvarsfördelningen, mellan granskade nämnder och kommunstyrelsen, i stort är tydlig avseende arbetet med högvattenskydd. Vi vill dock betona att principerna för finansiering av högvattenskydd inom staden behöver tydliggöras för ansvariga nämnder och bolag.

Genom målsättningen inom högvattensprogrammet och utbyggnadsplanen från 2020 har strategier för att nå målet om att ha högvattenskydd på plats år 2040 formulerats. Det saknas dock uppdaterade övergripande styrdokument för

³¹ Högt vatten–styrning och uppföljning av Göteborgs Stads arbete med högvattenskydd, diarienummer SRV-2024-00115, beslutad av revisorsgruppen och lekmannarevisorerna 2024-12-17.

högvattenskyddsarbetet. Sedan planen togs fram har stadsplaneringen i staden omorganiserats.

Bedömningen är att styrningen av högvattenskyddsarbetet behöver stärkas, exempelvis genom att konkretisera utbyggnadsplaneringen. Utifrån nuvarande reglementen för exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden är ansvaret för att se över hur utbyggnadsplaneringen för högvattenskyddet kan konkretiseras gemensamt. Viktiga avvägningar behöver göras för högvattenskyddets olika delar då valen av lösningar för skyddet påverkar driftskostnaderna på lång sikt.

Vi har också granskat uppföljningen av högvattensskyddsarbetet. Då det saknas ett övergripande styrdokument för högvattenskyddsarbetet är det svårt att följa upp om arbetet ligger i fas för såväl de berörda nämnderna som för kommunstyrelsen. Granskningen visar att viss uppföljning sker inom exploateringsnämnden. Det är revisionskontorets bedömning att det krävs en mer systematisk uppföljning gällande att strategier och åtgärder vidtas för att stadens skydd mot stigande vattennivåer ska vara tillräckligt till år 2040.

Revisionskontorets sammanvägda bedömning är att det krävs en mer systematisk styrning och uppföljning av strategier och åtgärder för uppbyggnaden av högvattenskydd till år 2040 för att stadens arbete mot stigande vattennivåer ska vara tillräckligt.

Följande rekommendationer lämnades till stadsbyggnadsnämnden:

Nämnden rekommenderas att konkretisera utbyggnadsplaneringen för högvattenskydd.

Nämnden rekommenderas att stärka uppföljningen av att högvattenskyddsarbetet håller den takt som krävs för att nå målet om högvattenskydd på plats år 2040.

8 Granskning av räkenskaper

En del av Stadsrevisionens granskning består av att granska och bedöma om Göteborgs Stads räkenskaper är rättvisande. Räkenskapsgranskningen genomförs av upphandlade revisionsföretag.

Den 1 januari 2023 trädde *Standard för kommunal räkenskapsrevision* i kraft.³² Standarden som innefattas i god revisionssed reglerar hur granskning av räkenskaper ska genomföras och omfattar alla kommuner och regioner.

Granskningen av delårs- och årsredovisning samt intern kontroll inom väsentliga processer tar sin utgångspunkt i stadens räkenskaper i stället för att, som tidigare, bygga nerifrån och upp utifrån nämndernas redovisning. Revisionsansatsen bygger på väsentlighetsbedömningar utifrån ett övergripande

³² *Standard för kommunal räkenskapsrevision* är framtagen och beslutad av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer (SKYREV) och Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR).

kommunperspektiv. Det innebär att vissa nämnder kan beröras mindre av den årliga räkenskapsgranskningen och andra kan beröras mer.

8.1 Granskningsresultat

Inga iakttagelser som berör nämnden har rapporterats i granskningen av Göteborgs Stads räkenskaper.

9 Uppföljning av tidigare granskning

I detta avsnitt redogör vi för uppföljningen av de rekommendationer som har lämnats till nämnden tidigare år.

9.1 Uppföljning av bygglovsprocessen

Revisorerna granskade 2023 bygglovsprocessen. Granskningen resulterade i följande rekommendation till nämnden:

Nämnden rekommenderas att utveckla uppföljningen och kontrollen av bygglovshandläggningen.

Vi har i år följt upp rekommendationen genom att ta del av nämndens skriftliga yttrande och genomföra intervjuer. Uppföljningen visar att nämnden vidtagit åtgärder. Bland annat kvartalsvisa stickprovskontroller som redovisas för nämnden. Frågan om efterlevnad av interna riktlinjer finns som en stående punkt vid verksamhetsmöten och enhetschefen har fått i ansvar att genomföra uppföljningar. Ett nytt arbetssätt för uppföljning och kontroll kopplat till bygglov har tagits fram och ska implementeras under 2025.

9.1.1 Bedömning

Nämnden har omhändertagit rekommendationen.

9.2 Uppföljning av strategisk planering och översiktsplanering

Under 2023 genomfördes en granskning av ändamålsenligheten i nämndens arbete med uppdragen för den strategiska stadsplaneringen samt arbetet med översiktsplanen inom stadsbyggnadsnämnden. Granskningen resulterade i följande rekommendationer till nämnden:

Nämnden rekommenderas att utveckla och stärka översiktsplanens styrande funktion i stadsutvecklingen.

Nämnden rekommenderas att fastställa rutiner och processer för genomförande och uppföljning av översiktsplanen.

Nämnden rekommenderas att utveckla och förtydliga hur genomförandet av översiktsplanens intentioner kan kopplas till stadens investerings- och budgetprocess.

Nämnden rekommenderas att se över hur innehållet i översiktsplanen kan tydliggöras, i syfte att göra den lättare att förstå och använda för interna och externa användare.

Vi har i år följt upp rekommendationerna genom att ta del av nämndens yttrande och genomföra intervjuer.

Förvaltningen har tagit fram en övergripande inriktning för samordnad stadsutveckling (ÖISS) som syftar till att möjliggöra en mer samordnad och gemensam styrning av stadens utveckling, och där översiktsplanen utgör utgångspunkt för inriktningen. En övergripande process för att följa upp och bedriva översiktlig planering, där fastställda rutiner ska komplettera aktivitetsflödet har också tagits fram. Den övergripande processnivån är fastställd. Den mer nedbrutna processnivån är ännu inte fastställd i förvaltningen utan är enbart ett arbetsmaterial. Förvaltningen har också tagit fram ett underlag för prioritering av utbyggnadsordning och investering som utgått från nämndernas investeringsnomineringar och hur det påverkar stadens ekonomi och möjliga genomförande.

Översiktsplanens efterlevnad följs upp varje år och behov/brister kartläggs för att kunna samlas till planeringstrategin för att därefter hanteras som underlag till kommande verksamhetsplanering. Förvaltningen har påbörjat ett arbete kring justerat innehåll och hålltider för uppföljningen av översiktsplanen.

Förvaltningen deltar på medarbetarnivå i stadsmiljöförvaltningens planeringsgrupper, samt på chefsnivå i beredningsgruppen för mål med möjlighet att koppla ihop översiktsplanens intentioner med kommande investeringsnomineringar. Stadsbyggnadsnämnden beslutade i december 2024 om samråd för ändringar av översiktsplanen. Vissa ändringar syftar till att göra översiktsplanen lättare att förstå och använda.

9.2.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit två av rekommendationerna. När det gäller rekommendationen om att utveckla och förtydliga kopplingar till stadens investerings- och budgetprocess anser revisionskontoret att det är otydligt hur vidtagna åtgärder kan kopplas till dessa processer. Dessutom har den övergripande inriktningen för samordnad stadsutveckling (ÖISS) inte beslutats. Vi bedömer också att det är oklart om det påbörjade utvecklingsarbetet för att tydliggöra innehållet i översiktsplanen är genomfört. Bedömningen är att dessa två rekommendationer kvarstår:

Nämnden rekommenderas att utveckla och förtydliga hur genomförandet av översiktsplanens intentioner kan kopplas till stadens investerings- och budgetprocess.

Nämnden rekommenderas att se över hur innehållet i översiktsplanen kan tydliggöras, i syfte att göra den lättare att förstå och använda för interna och externa användare.

9.3 Uppföljning av hanteringen av förorenade områden i stadens tillsynsarbete och stadsplanering

Revisorerna har granskat hanteringen av förorenade områden i stadens tillsyns- och stadsplaneringsarbete. Granskningen resulterade i följande rekommendationer till nämnden:

Nämnden rekommenderas att uppdatera erforderlig information avseende förorenade områden i översiktsplanen.

Nämnden rekommenderas att se till att detaljplane- och bygglovsärenden med potentiellt förorenade områden handläggs i enlighet med nämndens rutiner.

Nämnden rekommenderas att säkerställa att de överväganden och bedömningar avseende förorenade områden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov dokumenteras.

Nämnden rekommenderas att säkerställa att den som sökt bygglov informeras i enlighet med de regleringar som finns om förorenade områden.

Nämnden rekommenderas att utveckla och fördjupa samverkan avseende ärenden som rör förorenade områden.

Nämnden rekommenderas att utveckla de kostnads- och riskbedömningar avseende förorenade områden som görs i översikts- och detaljplaneprocessen.

Vi har i år följt upp rekommendationerna genom att ta del av nämndens yttrande och genomföra intervjuer. Under året har uppföljningen av stadens översiktsplan lett fram till planeringsstrategi för hur staden ska arbeta för att säkerställa en aktuell översiktlig planering genom tematiska och geografiska ändringar. Kommunfullmäktige antog strategin i juni. I planeringstrategin ingår att ett styrande dokument ska tas fram för att säkerställa att förorenad mark hanteras enligt lämplig ordning i detaljplaneringen. Tematiskt tillägg (antagen 2006) är i delar inaktuellt. En stor del av den styrning som ingår i tillägget överensstämmer inte med styrningen på översiktsplanenivå. Det är inte heller i linje med stadens riktlinje för styrande dokument. Med undantag för det som är inaktuellt innehåller det tematiska tillägget relevant styrning inom området. Förvaltningens bedömning är därmed att det kan vara vägledande fram till dess att det ersätts med ett uppdaterat styrdokument.

Förvaltningen har stärkt kvaliteten i beslutsunderlag för detaljplaneärenden genom att införa ytterligare granskning av handlingar inför inlämning till nämnd. Följsamhet mot rutiner säkras därmed bättre än tidigare.

Förvaltningen har tagit fram ett arbetssätt för uppföljning och kontroll för efterlevnad av nämndens rutiner och förvaltningens anvisningar kopplat till

bygglovshantering. I granskningen kontrolleras att de överväganden och bedömningar som gjorts i handläggningen dokumenterats på ett adekvat sätt. Arbetssättet kommer att implementeras under våren 2025.

Förvaltningen har uppdaterat aktuella rutiner för att säkerställa att information om gällande regleringar avseende förorenad mark delges sökande. Förvaltningen har stärkt lednings- och utvecklingssamverkan med motsvarigheter på både exploaterings- och miljöförvaltningen avseende gemensamma processer och arbetssätt kring alla detaljplaneärenden, däribland de som rör förorenade områden.

Ett kvalitetssäkringsarbete pågår som handlar om att i fördjupningar inom den översiktliga planeringen och/eller i samband med planprogram fördjupa kunskapen och bedömningen i att förändra markanvändning. Förvaltningen har arbetat med att ta fram kostnads- och riskbedömningar i samband med planeringsbeslut för fortsatt planering. Arbetssättet ska integreras i ett internt reglerande styrdokument som planeras vara klart i samband med ändringen av översiktsplanen 2027.

9.3.1 Bedömning

Revisionskontoret bedömer att nämnden har omhändertagit tre av rekommendationerna. Följande tre rekommendationer kvarstår tills implementering av vidtagna åtgärder har skett:

Nämnden rekommenderas att se till att detaljplane- och bygglovsärenden med potentiellt förorenade områden handläggs i enlighet med nämndens rutiner.

Nämnden rekommenderas att säkerställa att de överväganden och bedömningar avseende förorenade områden som görs i handläggningen av detaljplaner och bygglov dokumenteras.

Nämnden rekommenderas att utveckla de kostnads- och riskbedömningar avseende förorenade områden som görs i översikts- och detaljplaneprocessen.